

**УКРАЇНСЬКА ДЕРЖАВНА АКАДЕМІЯ
ЗАЛІЗНИЧНОГО ТРАНСПОРТУ**

ФАКУЛЬТЕТ ЕКОНОМІКИ ТРАНСПОРТУ

**Кафедра «Економіка, організація та управління
підприємством»**

ПРОГРАМА КУРСУ

**і завдання до самостійної роботи
з дисципліни**

***«ЕКОНОМІКА І ОРГАНІЗАЦІЯ ІННОВАЦІЙНОЇ
ДІЯЛЬНОСТІ»***

**для студентів спеціальності
«Економіка підприємства»
освітньо-кваліфікаційного рівня бакалавр
усіх форм навчання**

Харків 2012

Програму курсу розглянуто і рекомендовано до друку на засіданні кафедри “Економіка, організація і управління підприємством” 20 жовтня 2010 р., протокол № 3.

Рекомендовано для студентів освітньо-кваліфікаційного рівня “бакалавр” спеціальності “Економіка підприємства” всіх форм навчання.

Укладачі:

доценти І.Л. Назаренко,
Ю.М. Уткіна

Рецензент

доц. Т.Г. Сухорукова

ПРОГРАМА КУРСУ

і завдання до самостійної роботи
з дисципліни

*«ЕКОНОМІКА І ОРГАНІЗАЦІЯ ІННОВАЦІЙНОЇ
ДІЯЛЬНОСТІ»*

для студентів спеціальності
«Економіка підприємства»
освітньо-кваліфікаційного рівня бакалавр
усіх форм навчання

Відповідальний за випуск Назаренко І.Л.

Редактор Буранова Н.В.

Підписано до друку 02.11.10 р.

Формат паперу 60x84 1/16 . Папір писальний.

Умовн.-друк.арк. 1,0. Тираж 100. Замовлення №

Видавець та виготовлювач Українська державна академія
залізничного транспорту

61050, Харків - 50, майдан Фейербаха, 7

Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 2874 від 12.06.2007 р.

Українська державна академія залізничного транспорту

Факультет економіки транспорту

Кафедра економіки, організації і управління підприємством

ПРОГРАМА КУРСУ

**і завдання до самостійної роботи з дисципліни
“ ЕКОНОМІКА І ОРГАНІЗАЦІЯ ІННОВАЦІЙНОЇ
ДІЯЛЬНОСТІ ”**

**для студентів спеціальності „Економіка підприємства”
освітньо-кваліфікаційного рівня бакалавр
усіх форм навчання**

Харків 2010

Методичні вказівки розглянуті та рекомендовані до друку на засіданні кафедри “Економіка, організація і управління підприємством” 26 серпня 2010 р., протокол № 1

Рекомендуються для студентів освітньо-кваліфікаційного рівня “бакалавр” спеціальності “Економіка підприємства” всіх форм навчання.

Укладачі:

доценти І.Л. Назаренко
Ю.М. Уткіна

Рецензент:

доцент Т.Г. Сухорукова

ЗМІСТ

Загальні положення	4
Структура залікового кредиту курсу	6
МОДУЛЬ 1. Інноваційний процес на підприємстві і державне регулювання	7
Змістовий модуль 1. Інновації у ринковій економіці	7
Змістовий модуль 2. Інноваційний процес на підприємстві ...	8
Змістовий модуль 3. Державне регулювання інноваційної діяльності	9
Змістовий модуль 4. Формування системи фінансового забезпечення інноваційного розвитку промислового виробництва та залізничного транспорту	11
МОДУЛЬ 2. Інноваційні стратегії та ефективність	12
Змістовий модуль 5. Організаційні форми інноваційної діяльності	12
Змістовий модуль 6. Інноваційні стратегії	13
Змістовий модуль 7. Оцінка ефективності та ризику інновацій	14
Змістовий модуль 8. Персональний менеджмент у сфері інноваційної діяльності	16
Змістовий модуль 9. Правове регулювання інноваційної діяльності	17
Теми практичних занять	18
Завдання до самостійної роботи	19
Методи навчання	19
Методи оцінювання	19
Тематика контрольних робіт для студентів заочної форми навчання	20
Питання до іспиту	20
Приклади завдань до іспиту	23
Рекомендована література	27

ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Метою викладання дисципліни «Економіка і організація інноваційної діяльності» є оволодіння сучасними теоретичними основами і практичними навичками організації та управління інноваційними процесами у промисловості, на транспорті, в економіці в цілому, а також оцінювання їх ефективності.

Завдання дисципліни – навчити студентів використовувати набуті знання для розв'язання проблем, пов'язаних з організацією інноваційної діяльності на підприємстві, оцінювати діяльність підприємства у сфері інновацій, оцінювати ефективність та ризик інноваційних проектів.

Основний зміст навчальної дисципліни розкривається у двох модулях, які містять дев'ять змістових модулів.

Протягом вивчення усього циклу акцент робиться на інноваціях промислових підприємств, а також розглядаються особливості організації, планування, фінансування інновацій на залізничному транспорті.

Вивчення курсу за рекомендованими підручниками та навчальними посібниками дає основу, в яку потім увійдуть усі зміни і доповнення, пов'язані з корінною перебудовою господарського механізму і переходом до ринкових відносин. Відомості про ці зміни мають відображення в законодавчих актах і нових нормативних документах, які періодично приймаються Верховною Радою, урядом України та друкуються в періодичних виданнях: “Урядовий кур'єр”, “Голос України”, “Діло”, “Закон та бізнес” та ін.

Після вивчення курсу “Економіка і організація інноваційної діяльності” студент повинен вміти:

- застосовувати набуті теоретичні знання у процесі аналізу інноваційної діяльності різних підприємств;

- застосовувати різні методи аналізу у процесі прийняття рішень щодо впровадження інновацій;

- оцінювати ефективність і ризик інноваційних проектів та обирати найкращий з декількох.

Зміст практичних занять:

- інновації у ринковій економіці. Аналіз стану інноваційної діяльності підприємств в економіці України та у Харківському регіоні;

інноваційний процес на підприємстві. Організація інноваційного процесу на підприємствах промисловості та транспорту;

державне регулювання інноваційної діяльності. Особливості державного регулювання інноваційної діяльності в Україні та у провідних економічно розвинутих країнах;

формування системи фінансового забезпечення інноваційного розвитку промислового виробництва та залізничного транспорту;

організаційні форми інноваційної діяльності;

інноваційні стратегії. Особливості стратегій інноваційної діяльності підприємств різних типів;

оцінка ефективності та ризику інновацій;

персональний менеджмент у сфері інноваційної діяльності;

правове регулювання інноваційної діяльності в Україні та інших країнах.

До самостійної роботи входить вивчення деяких теоретичних питань, виконання домашніх завдань та написання контрольної роботи (для студентів заочної форми навчання). У розрахункових завданнях передбачається застосування ПЕОМ.

Дисципліна базується на вивченні економіки підприємства, економічного аналізу, менеджменту, маркетингу, стратегії підприємств, планування і контролю на підприємствах, організації виробництва та інших.

Вивчення дисципліни забезпечує виконання комплексної контрольної роботи, вивчення дисциплін „Управління потенціалом підприємства”, „Економічна діагностика”, а також дипломне проектування.

Форми контролю: усне потокове опитування на практичних заняттях, написання і захист контрольної роботи (для студентів заочної форми навчання), перевірка конспектів, оцінка відповідей на практичних заняттях, виконання практичних завдань, проміжні атестації.

Підсумковий контроль – іспит.

Максимальна кількість балів за модуль

Максимальна кількість балів за модуль									
Поточне тестування					Від- відуван я лек- цій	Прак- тичні занят- тя	Само- стійна робота	Сума балів за модуль	
Модуль I	ЗМ1	ЗМ2	ЗМ 3	ЗМ4		10	30	20	100
	10	10	10	10					
Модуль II	ЗМ5	ЗМ6	ЗМ 7	ЗМ8	ЗМ9	10	30	20	100
	8	8	8	8	8				

Методичне забезпечення

Робоча програма; навчальний посібник; методичні вказівки до практичних занять і самостійної роботи (№ 617), методичні вказівки до контрольної роботи для студентів заочної форми навчання (№ 1201).

Структура залікового кредиту курсу

Тема	Години занять		Самостійна та індиві- дуальна робота	Разом годин
	Лекції	Практичні		
Модуль I				
1 Інновації у ринковій економіці	2	2	6	10
2 Інноваційний процес на підприємстві	2	2	6	10
3 Державне регулювання інноваційної діяльності	2	2	6	10
4 Формування системи фінансового забезпечення інноваційного розвитку промислового виробництва та залізничного транспорту	2	2	6	10
Всього по модулю 1	8	8	36	52

Модуль II				
5 Організаційні форми інноваційної діяльності	2	2	4	8
6 Інноваційні стратегії	2	2	6	10
7 Оцінка ефективності та ризику інновацій	2	2	10	14
8 Персональний менеджмент у сфері інноваційної діяльності	2	2	8	12
9 Правове регулювання інноваційної діяльності	2	2	8	12
Всього по модулю 2	10	10	36	56
Разом	18	18	72	108

ЗМІСТ КУРСУ

МОДУЛЬ 1. Інноваційний процес на підприємстві і державне регулювання

Перелік усіх тем модуля I

- Змістовий модуль 1. Інновації у ринковій економіці
- Змістовий модуль 2. Інноваційний процес на підприємстві
- Змістовий модуль 3. Державне регулювання інноваційної діяльності
- Змістовий модуль 4. Формування системи фінансового забезпечення інноваційного розвитку промислового виробництва та залізничного транспорту

Змістовий модуль 1. Інновації у ринковій економіці

- 1 Становлення теорії інноватики та її сучасні концепції.
- 2 Сутність і класифікація інновацій.
- 3 Взаємозв'язок розвитку інновацій, науки і техніки.
- 4 Особливості інновацій на залізничному транспорті.

Питання до самостійного вивчення

- 1 Управління знаннями як елемент системи інноваційної діяльності на підприємстві.
- 2 Інноваційна діяльність підприємств промисловості та транспорту в умовах світової кризи.
- 3 Особливості створення інновацій та формування попиту на них.

Література

Закони: [1 – 5].

Основна: [1 – 3, 5, 7].

Додаткова: [1 – 14, 19, 20, 26, 27, 28].

Питання до самоконтролю

- 1 Розкрийте сутність теорії інноватики, етапи її появи та розвитку.
- 2 Назвіть основні характерні риси теорії інтелектуальної технології.
- 3 Наведіть основні характеристики теорії інноваційної економіки і підприємницького суспільства.
- 4 Охарактеризуйте сутність інновацій, їх види та цілі.
- 5 Які об'єкти та суб'єкти інноваційної діяльності ви знаєте?
- 6 Розкрийте сутність інноваційного процесу.
- 7 Розкрийте сутність інноваційної діяльності.

Змістовий модуль 2. Інноваційний процес на підприємстві

- 1 Життєвий цикл інноваційної продукції.
- 2 Організація інноваційного процесу на підприємстві.
- 3 Основні етапи проведення науково-дослідних робіт.
- 4 Основні етапи проведення дослідно-конструкторських розробок та фактори, що визначають витрати на ці розробки.
- 5 Процес комерціалізації та зміст його основних етапів.

Питання до самостійного вивчення

- 1 Організація промислових досліджень на підприємстві.
- 2 Особливості інноваційного процесу на залізничному транспорті.
- 3 Інноваційний потенціал підприємства як основа і результат його інноваційної політики.

Література

Закони: [1 – 3].

Основна: [2, 3, 5, 6].

Додаткова: [2 – 13, 30].

Питання до самоконтролю

- 1 Опишіть основний зміст концепції життєвого циклу інновацій.
- 2 Охарактеризуйте структуру життєвого циклу інновацій.
- 3 Опишіть характеристики моделей інноваційного процесу за поколіннями.
- 4 Назвіть основні етапи інноваційного процесу, дайте їх коротку характеристику.
- 5 Перелічте основні етапи проведення науково-дослідних і дослідно-конструкторських робіт.
- 6 Розкрийте сутність процесу комерціалізації нововведень, зміст його основних етапів.

Змістовий модуль 3. Державне регулювання інноваційної діяльності

- 1 Роль держави у стимулюванні інновацій.
- 2 Державна інноваційна політика. Цілі, принципи, пріоритети.
- 3 Методи впливу держави на ефективність інноваційного процесу.
- 4 Закордонний досвід державного регулювання інноваційної діяльності.
- 5 Характеристика стану інноваційної діяльності в Україні.

- 6 Формування напрямів науково-технічного розвитку виробничої сфери в Україні. Державні пріоритети у сфері науки та техніки.

Питання до самостійного вивчення

- 1 Характеристика стану інноваційної діяльності у Харківському регіоні.
- 2 Інноваційна стратегія – концептуальна основа стійкого розвитку економіки України.
- 3 Моніторинг інновацій в органах державної влади.

Література

- Закони: [1 – 13].
Основна: [2, 3, 6].
Додаткова: [2 – 13, 15, 23].

Питання до самоконтролю

- 1 Охарактеризуйте сутність і типи державної інноваційної політики, її мету.
- 2 Назвіть основні напрями довгострокової і поточної державної інноваційної політики.
- 3 Розкрийте сутність методів та інструментів державного регулювання інноваційної діяльності.
- 4 Які шляхи державного регулювання інноваційної діяльності згідно зі Законом України «Про інноваційну діяльність» ви знаєте?
- 5 Які форми фінансової підтримки суб'єктів інноваційної діяльності передбачені згідно з Законом України «Про інноваційну діяльність»?
- 6 Які податкові пільги існують для суб'єктів інноваційної діяльності?
- 7 Назвіть цілі науково-технологічного та інноваційного розвитку України.
- 8 Назвіть пріоритетні напрями державної підтримки науково-технічного розвитку.

Змістовий модуль 4/ Формування системи фінансового забезпечення інноваційного розвитку промислового виробництва та залізничного транспорту

1 Характеристика методів та видів джерел фінансування інноваційної діяльності.

2 Стан фінансового забезпечення інноваційного розвитку підприємств в Україні.

3 Особливості фінансування інноваційної діяльності на залізничному транспорті.

4 Використання лізингу як методу довгострокового фінансування інновацій.

Питання до самостійного вивчення

1 Склад і структура джерел фінансового забезпечення технічного розвитку виробництва.

2 Інституційні форми фінансування інноваційної діяльності.

3 Обґрунтування джерел фінансування та вибір інвестора.

Література

Закони: [1 – 3, 5, 6].

Основна: [2, 3, 6].

Додаткова: [2 – 13].

Питання до самоконтролю

1 Які основні завдання системи фінансування інноваційної діяльності на рівні держави?

2 Назвіть вимоги до фінансової політики окремих підприємств.

3 Перелічте принципи побудови системи фінансування інновацій.

4 Розкрийте сутність інноваційної програми, назвіть вимоги до її фінансування.

5 Дайте характеристику позикових фінансових коштів.

6 Розкрийте сутність лізингу, назвіть його об'єкти та суб'єкти.

7 Які особливості має фінансовий лізинг?

МОДУЛЬ II. Інноваційні стратегії та ефективність

Перелік усіх тем модуля II

- Змістовий модуль 5. Інноваційні стратегії
- Змістовий модуль 6. Організаційні форми інноваційної діяльності
- Змістовий модуль 7. Оцінка ефективності та ризику інновацій
- Змістовий модуль 8. Персональний менеджмент у сфері інноваційної діяльності
- Змістовий модуль 9. Правове регулювання інноваційної діяльності

Змістовий модуль 5. Інноваційні стратегії

- 1 Стратегії у сфері масового виробництва.
- 2 Різновиди й інноваційна роль спеціалізованих фірм.
- 3 Стратегії фірм-піонерів.
- 4 Стратегії у сфері дрібного неспеціалізованого бізнесу.
- 5 Розроблення інноваційної стратегії фірми.
- 6 Інноваційні стратегії залізничного транспорту.

Питання до самостійного вивчення

- 1 Зв'язок інноваційної стратегії бізнесу із загальною стратегією підприємства.
- 2 Оцінка величини інноваційного потенціалу підприємства.
- 3 Характеристика специфіки венчурного бізнесу в Україні, США і ЄС.

Література

- Закони: [1 – 3].
- Основна: [3, 5, 6].
- Додаткова: [2 – 13, 21, 24].

Питання до самоконтролю

- 1 Які типи інноваційних стратегій існують?
- 2 Охарактеризуйте інноваційні стратегії великих підприємств масового виробництва.

- 3 Назвіть і розкрийте зміст етапів еволюції фірм-віолентів.
- 4 Чи може „неповороткий бегемот” перетворитися на „могутнього слона”? За яких умов? А на „гордого лева”?
- 5 Назвіть і розкрийте зміст етапів еволюції фірм-експлерентів.
- 6 Що заважає фірмі-експлеренту самій налагодити масштабне виробництво інноваційної продукції?
- 7 Які переваги має фірма-патієнт і коли вона може їх втратити?
- 8 Розкрийте сутність інноваційної стратегії фірми-патієнта.
- 9 Охарактеризуйте роль в економіці та інноваційному процесі фірм-комутантів.
- 10 Які переваги має фірма-комутант порівняно з віолентом?
- 11 Які інноваційні стратегії залізничного транспорту ви знаєте?

Змістовий модуль 6. Організаційні форми інноваційної діяльності

- 1 Вибір організаційних форм для реалізації певних типів інноваційних стратегій.
- 2 Формування інноваційних підрозділів.
- 3 Форми малого інноваційного підприємництва.
- 4 Міжфірмова науково-технічна кооперація в інноваційних процесах. Альянси, консорціуми і спільні підприємства.
- 5 Парки і технополіси, їхня роль у створенні інновацій.
- 6 Організаційні форми інноваційної діяльності на залізничному транспорті.

Питання до самостійного вивчення

- 1 Вплив інноваційних процесів на розвиток підприємства.
- 2 Характеристика діяльності українських бізнес-інкубаторів за останні п'ять років.
- 3 Силіконова долина: один з найбільш відомих технополісів світу (історія, сьогодення).

Література

Закони: [4 – 7].

Основна: [3, 5, 6].

Додаткова: [2 – 13].

Питання до самоконтролю

1 Охарактеризуйте процес формування ризикових підрозділів компаній.

2 Розкрийте зміст і цілі створення нових фірм у рамках старих компаній у контексті інноваційної діяльності.

3 Що таке венчурні фірми, у чому полягає мета їхньої діяльності?

4 Бізнес-інкубатори: сутність, типи.

5 Коли були створені перші бізнес-інкубатори в Росії та Україні, з якою метою?

6 Альянси, консорціуми і спільні підприємства як форма міжфірмового інноваційного співробітництва.

7 Назвіть сутність і види науково-технічних альянсів.

8 Охарактеризуйте консорціум як форму міжфірмового інноваційного співробітництва.

9 Охарактеризуйте міжнародне спільне підприємство міжфірмового інноваційного співробітництва.

10 Чим відрізняється науковий парк від технологічного парку?

11 Охарактеризуйте законодавчі основи діяльності технопарків в Україні.

12 Скільки технопарків зареєстровано в Україні і скільки реально працюють?

13 Які організаційні форми інноваційної діяльності на залізничному транспорті ви знаєте?

Змістовий модуль 7. Оцінка ефективності та ризику інновацій

1 Показники інноваційної діяльності організації.

2 Експертиза інноваційних проектів: правила, виконавці, законодавча база.

3 Види ефекту інноваційних проектів.

- 4 Сучасні методи оцінки ефективності інноваційних проектів.
- 5 Аналіз ризикованості проекту.
- 6 Експертна оцінка ефективності інноваційного проекту.
- 7 Форма інноваційного проекту за українським законодавством.

Питання до самостійного вивчення

- 1 Зміст основних законодавчих актів у галузі експертизи інноваційних проектів.
- 2 Проведення експертної оцінки ризикованості проектів.
- 3 Особливості ведення державного реєстру пріоритетних інноваційних проектів в Україні

Література

- Закони: [1 – 3, 8].
Основна: [1, 3 – 5, 6].
Додаткова: [2 – 13, 21, 24].

Питання до самоконтролю

- 1 Перелічте показники інноваційної діяльності організації.
- 2 Охарактеризуйте зміст експертизи інноваційних проектів і порядок її проведення.
- 3 Назвіть і розкрийте сутність видів ефективності інноваційних проектів.
- 4 Розкрийте зміст оцінки ефективності інноваційних проектів в умовах командно-адміністративної економіки, її відмінності від сучасних методів.
- 5 Назвіть показники оцінки ефективності інноваційних проектів.
- 6 Як виконується аналіз ризикованості проекту?
- 7 Як виконується експертна оцінка ефективності інноваційного проекту?
- 8 Які переваги і недоліки має експертна оцінка ефективності інноваційного проекту порівняно з методикою оцінки за показниками NPV, PI, PP, IRR?
- 9 Охарактеризуйте форму інноваційного проекту за українським законодавством
- 10 Як визначається ціна на інноваційну продукцію?
- 11 За допомогою яких методів можливо спрогнозувати майбутні обсяги продажів інноваційної продукції?

Змістовий модуль 8. Персональний менеджмент у сфері інноваційної діяльності

- 1 Наукові кадри.
- 2 Організація праці наукових кадрів.
- 3 Нормування праці наукових кадрів.
- 4 Оплата праці наукових кадрів.
- 5 Особливості і принципи управління персоналом в інноваційній організації.
- 6 Мотивація та стимулювання творчої діяльності.

Питання до самостійного вивчення

- 1 Науковий працівник і його правове становище в Україні.
- 2 Динаміка заробітної плати наукових і науково-технічних працівників в Україні за останні п'ять років.
- 3 Пенсійне забезпечення наукових працівників в Україні (законодавчі акти).

Література

- Закони: [11, 13].
Основна: [3, 6].
Додаткова: [2 – 13, 31, 32, 33].

Питання до самоконтролю

- 1 Охарактеризуйте зміст понять „вчений” та „науковий працівник”, їх права та обов'язки.
- 2 Які посади наукових працівників існують в Україні?
- 3 Які особливості має організація праці наукових кадрів?
- 4 Як проводиться нормування праці наукових кадрів?
- 5 Наведіть особливості різновидів праці, що складають процес виготовлення нової техніки.
- 6 Охарактеризуйте типовий режим праці і відпочинку працівників, в яких виконання обов'язків пов'язане із значною розумовою напругою.
- 7 Як здійснюється оплата праці наукових кадрів в Україні?
- 8 Назвіть психологічні принципи управління науковими кадрами залежно від типу темпераменту.

9 Які методи стимулювання творчої активності працівників існують?

10 Назвіть види нематеріальних винагород.

11 Охарактеризуйте рейтинг трудових цінностей наукових кадрів за різних типів мотивації.

12 Охарактеризуйте кадрову політику у сфері інноваційної діяльності на залізничному транспорті.

Змістовий модуль 9. Правове регулювання інноваційної діяльності

1 Поняття інтелектуальної власності і законодавство України в цій сфері.

2 Державна система правової охорони інтелектуальної власності.

3 Патенти на винаходи і корисні моделі; патенти на промислові зразки.

4 Ліцензування: сутність, види.

5 Оцінка вартості прав на об'єкти інтелектуальної власності.

6 Діяльність державної системи правової охорони інтелектуальної власності України за 2000-20010 роки.

Питання до самостійного вивчення

1 Особливості законодавства з питань інтелектуальної власності в Європейському Союзі.

2 Методика науково-технічної експертизи заявки на винахід, діюча в Україні.

3 Особливості процедури отримання ліцензії в Європейському Союзі.

Література

Закони: [1 – 13].

Основна: [3, 6].

Додаткова: [2 – 13, 31, 32, 33].

Питання до самоконтролю

- 1 Охарактеризуйте поняття інтелектуальної власності.
- 2 Перегляньте основні законодавчі акти України в сфері захисту інтелектуальної власності.
- 3 Назвіть склад установ державної системи правової охорони інтелектуальної власності в Україні.
- 4 Охарактеризуйте структуру і функції Державного департаменту інтелектуальної власності.
- 5 Охарактеризуйте функції ДП "Український інститут промислової власності".
- 6 Охарактеризуйте функції Державного підприємства "Українське агентство з авторських та суміжних прав" (ДП УААСП).
- 7 Охарактеризуйте функції Державного підприємства "Інтелзахист".
- 8 Які функції виконує Державний інститут інтелектуальної власності?
- 9 Що таке винахід, корисна модель, промисловий зразок?
- 10 Охарактеризуйте процедуру отримання патенту на винахід.
- 11 Як і ким виконується експертиза заявки на отримання патенту на винахід?
- 12 Які права і обов'язки випливають з патенту?
- 13 Що таке ліцензування, які види ліцензій існують?
- 14 Наведіть основні показники діяльності державної системи правової охорони інтелектуальної власності України за 2000-2010 роки.

ТЕМИ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

- 1 Інновації у ринковій економіці. Аналіз стану інноваційної діяльності підприємств в економіці України та у Харківському регіоні.
- 2 Інноваційний процес на підприємстві. Організація інноваційного процесу на підприємствах промисловості і транспорту.
- 3 Державне регулювання інноваційної діяльності. Особливості державного регулювання інноваційної діяльності в Україні та у провідних економічно розвинутих країнах.

4 Формування системи фінансового забезпечення інноваційного розвитку промислового виробництва та залізничного транспорту.

5 Організаційні форми інноваційної діяльності.

6 Інноваційні стратегії. Особливості стратегій інноваційної діяльності підприємств різних типів.

7 Оцінка ефективності та ризику інновацій.

8 Персональний менеджмент у сфері інноваційної діяльності.

9 Правове регулювання інноваційної діяльності в Україні та інших країнах.

ЗАВДАННЯ ДО САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

1 Самостійна робота з літературою – 10 год.

2 Вивчення періодичної літератури – 10 год.

3 Написання рефератів (для студентів денної форми навчання) або виконання контрольної роботи (для студентів заочної форми навчання) – 22 год.

4 Робота з конспектом лекцій – 10 год.

МЕТОДИ НАВЧАННЯ

– лекції, у тому числі з постановкою і розв'язанням проблемних питань;

– проведення дискусій на практичних заняттях;

– розбір ситуацій на практичних заняттях;

– самостійна робота з написання рефератів, підготовка до лекцій, семінарів і практичних занять.

МЕТОДИ ОЦІНЮВАННЯ

Усне потокове опитування на практичних заняттях, поточне тестування, виконання і захист контрольної роботи (для студентів заочної форми навчання).

ТЕМАТИКА КОНТРОЛЬНИХ РОБІТ для студентів заочної форми навчання

Студенти заочної форми навчання виконують контрольну роботу, яка складається з двох частин – теоретичної і практичної. Теоретична частина містить стислу відповідь на питання, перелік яких наведений у методичних вказівках до контрольної роботи. Практична частина складається з двох завдань, для розв'язання яких наведені всі необхідні формули і пояснення у методичних вказівках до контрольної роботи.

ПИТАННЯ ДО ІСПИТУ

- 1 Охарактеризуйте сучасний стан інноваційної діяльності в Україні.
- 2 Юридичне забезпечення інноваційної діяльності: патенти і ліцензії.
- 3 Класифікація інновацій згідно з глибиною привнесених змін та її можливістю. Навести відповідні приклади.
- 4 Назвіть причини, якими обумовлена необхідність державного регулювання інноваційних процесів.
- 5 Класифікація інновацій за терміном виходу на ринок та за місцем у системі (на підприємстві). Наведіть приклади.
- 6 Назвіть та охарактеризуйте особливості інноваційного процесу на залізничному транспорті.
- 7 Назвіть види інновацій, які розрізняються за галузями використання та етапами НТП.
- 8 Розкрийте сутність організації прикладних НДР.
- 9 Дайте характеристику інноваційної діяльності фінансово-промислових груп.
- 10 Назвіть особливості інновацій на залізничному транспорті та наведіть конкретні приклади.
- 11 Сутність та етапи інноваційного процесу.
- 12 Роль фірм-комутантів в інноваційному процесі. Наведіть приклади фірм-комутантів та їхніх стратегій на ринку.
- 13 Види інновацій залежно від направленості впливу на процес виробництва та за предметом і сферою використання.
- 14 Назвіть види організаційних форм інноваційної діяльності. Наведіть відповідні приклади.

- 15 Визначення інноваційної діяльності. Її відмінність від інноваційного процесу.
- 16 Основні етапи проведення пошукових НДР. Розкрийте зміст етапів.
- 17 Розкрийте роль міжфірмової науково-технічної кооперації в інноваційних процесах.
- 18 Оцінка діяльності, мотивація праці, підготовка і підвищення кваліфікації науково-технічних кадрів.
- 19 Охарактеризуйте види та роль інноваційних підрозділів, які створюються в межах одного підприємства.
- 20 Сутність поняття економічної ефективності інновацій. Наведіть основні динамічні показники економічної ефективності інноваційного проекту (з формулами).
- 21 Структура та роль технополісів в активізації інноваційних процесів.
- 22 Назвіть види ефективності інноваційного проекту та охарактеризуйте їх.
- 23 Розкрийте структуру класифікатора інновацій та його можливості.
- 24 Особливості оцінки ефективності інноваційних проектів в умовах інфляції та ризику.
- 25 Управління знаннями як елемент системи інноваційної діяльності на підприємстві.
- 26 Правове регулювання інноваційної діяльності. Сутність та види інтелектуальної власності.
- 27 “Великі хвилі” Н.П.Кондратьєва та їх взаємозв’язок з інноваційними процесами у світі.
- 28 Інноваційні стратегії в сфері масового виробництва. Типи інноваційної поведінки фірм-віолентів
- 29 Назвіть функції державних органів з регулювання інновацій.
- 30 Охарактеризуйте методи та види джерел фінансування інноваційної діяльності.
- 31 Перелічте заходи державного стимулювання інновацій.
- 32 Економічний ефект та визначення ціни на нову продукцію науково-технічного призначення.
- 33 Науковий парк та технологічний парк як організаційні форми інноваційної діяльності. Наведіть приклади.
- 34 Організація праці та оплата праці науково-технічних працівників.
- 35 Сутність та заходи державної інноваційної політики.

- 36 Розкрийте зміст та основні етапи процесу комерціалізації нововведення.
- 37 Розкрийте сутність кадрового забезпечення інновацій як функції державних органів з регулювання інновацій.
- 38 Класифікація показників економічної ефективності інноваційного проекту.
- 39 Поясніть роль правової бази для розвитку інноваційних процесів у державі.
- 40 Назвіть та охарактеризуйте форми малого інноваційного підприємства.
- 41 Принципи вибору пріоритетів державної інноваційної політики. Стан інноваційної діяльності в Україні.
- 42 Розкрийте зміст стадій життєвого циклу інновацій.
- 43 Охарактеризуйте стан інноваційної діяльності в Харківській області.
- 44 Поняття та етапи життєвого циклу інновацій..
- 45 Назвіть методи впливу держави на ефективність інноваційних процесів. Дайте визначення національній системі нововведень.
- 46 Перелічте види оцінок інноваційного проекту та розкрийте їх сутність.
- 47 Охарактеризуйте закордонний досвід регулювання інноваційної діяльності.
- 48 Перелічте основні етапи проведення дослідно-конструкторських робіт.
- 49 Що таке інновації? Наведіть приклади інновацій. Поясніть взаємозв'язки між розвитком інновацій, науки і техніки.
- 50 Фірми-експлоренти та їхня роль в інноваційному процесі. Етапи розвитку фірм цього типу.
- 51 Класифікація інновацій залежно від технологічних параметрів і за причинами виникнення. Наведіть приклади.
- 52 Інноваційні стратегії у сфері дрібного неспеціалізованого бізнесу. Наведіть приклади.
- 53 Назвіть та охарактеризуйте основні етапи у розвитку теорії інноватики.
- 54 Назвіть фактори, які визначають витрати на дослідно-конструкторські роботи.
- 55 На які види поділяють інновації згідно зі ступенем новизни і значущості та за направленістю результатів?

- 56 Переліchte типи інноваційних стратегій підприємств і розкрийте їх зміст.
- 57 Класифікація інновацій за масштабами розповсюдження та за роллю у процесі виробництва. Наведіть приклади.
- 58 Різновиди та інноваційна роль спеціалізованих фірм.
- 59 Розподіл інновацій за характером потреб, що вони задовольняють, та за їх відношенням до розробки. Наведіть приклади.
- 60 Етапи еволюційного розвитку підприємств-віолентів, їх характеристика на кожному етапі і роль в економіці та інноваційному процесі.
- 61 Організаційні форми інноваційної діяльності на залізничному транспорті.
- 62 Кадрова політика у сфері інноваційної діяльності на залізничному транспорті.
- 63 Інноваційна стратегія залізничного транспорту.
- 64 Класифікація інновацій на залізничному транспорті.
- 65 Особливості фінансування інноваційної діяльності на залізничному транспорті.

ПРИКЛАДИ ЗАВДАНЬ ДО ІСПИТУ

Приклад 1

Компанія має можливість вкласти кошти в один з двох альтернативних інвестиційних проектів (таблиця 1). Необхідно обрати найпривабливіший проект, якщо фінансування здійснюватиметься за рахунок позики банку за умови 28 % річних.

Оцінити NPV, PP, PI проектів. Перевагу буде мати проект з меншим періодом окупності (PP).

Таблиця 1 – Розрахунковий грошовий потік

Рік	Грошові потоки, тис. грн	
	Проект 1	Проект 2
0	-1300	-1300
1	200	300
2	500	650
3	600	900
4	700	900
5	1300	600

Приклад 2

Оцінити за критеріями NPV та PI проекти, якщо вартість капіталу складає 17 %. Чи зміниться ваше рішення, якщо проект А оцінено як більш ризиковий, і до середньої вартості капіталу 17% додається премія за ризик 2 % (таблиця 2).

Таблиця 2 – Розрахунковий грошовий потік

Рік	Грошові потоки, тис. грн	
	Проект А	Проект Б
0	-11000	-11000
1	6000	6000
2	7000	8000
3	7000	4000

Приклад 3

Фірма розробила три альтернативні варіанти інвестицій (таблиця 3) у промислове обладнання та обіговий капітал з метою вироблення та реалізації удосконаленого виробу протягом семи років після впровадження, а саме: перший – використання існуючої технології; другий – використання більш досконалої новітньої, але більш дорогої, технології; третій – використання новітньої технології з одночасним збільшенням випуску продукції.

Необхідно оцінити варіанти за показниками ефективності інноваційних проектів – NPV, PI, IRR. Обрати найбільш вигідний варіант. Як додатковий критерій вибору прийняти до уваги: а) обмеженість власного капіталу і труднощі отримання позикових коштів; б) прагнення фірми до завоювання додаткової частини ринку за умов забезпечення нормативного рівня прибутковості.

Таблиця 3 – Вихідні дані

Проект	Норматив прибутковості, %	Чисті інвестиції, тис. грн	Чистий грошовий потік, тис. грн
1 Стандартний	18	320	170
2 За новітньою технологією	18	400	190
3 Зі збільшенням випуску	18	750	220

Приклад 4

Оцінити NPV взаємовиключних проектів з урахуванням ризику, якщо ціна капіталу складає 15 %, обсяг інвестицій у проект А – 50 млн грн, у проект Б – 40 млн грн. (таблиця 4). Міра ризику надходження грошових доходів встановлена експертним шляхом і складає відповідні значення за роками реалізації проекту.

Таблиця 4 – Вихідні дані

Рік	Проект А	Проект Б	Розрахунковий грошовий потік, млн грн	Значення ймовірності
	Розрахунковий грошовий потік, млн грн	Значення ймовірності		
1	22,0	0,9	17,0	0,9
2	22,0	0,9	23,0	0,75
3	18,0	0,8	23,0	0,75
4	18,0	0,75	12,0	0,6

Приклад 5

Проаналізувати доцільність інвестування коштів у проекти А, Б, В за умови, що проекти Б і В є взаємовиключними, а проект А – незалежним (таблиця 5). „Вартість” джерела інвестування складає 24 %.

Таблиця 5 – Вихідні дані

Проект	Обсяг інвестицій, тис. грн	Грошовий потік за роками, тис. грн		
		1	2	3
А	500	600	300	300
Б	500	390	590	900
В	500	700	400	390

Приклад 6

Інвестиційні витрати за проектом дорівнюють 2300 тис. грн. Чисті грошові надходження за роками реалізації проекту – 530 тис. грн кожного року протягом семи років.

Передбачається така структура фінансування інвестицій (таблиця 6).

Таблиця 6 – Вихідні дані

Джерело інвестицій	Вартість джерела, %	Сума фінансування, тис. грн
Власні кошти	14,0	2000
Позикові кошти	29,0	300

1 Чи може бути профінансований проект за наведеною структурою фінансів?

2 Визначити максимально припустиму вартість капіталу, за рахунок якого може бути профінансовано проект.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Законодавча база

1 Господарський кодекс України від 16.01.2003 р. № 436-IV, зі змінами та доповненнями //Господарський кодекс України: Офіційне видання. – К.: Аттіка, 2004.

2 Закон України «Про інноваційну діяльність» від 04.07.2002 р. № 40-IV зі змінами і доповненнями [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://innopolis.info/legislation/634/637/1533.html>.

3 Закон України «Про наукову і науково-технічну діяльність» від 13.12.1991 р. № 1977-ХІІ зі змінами і доповненнями. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=1977-12>.

4 Закон України «Про пріоритетні напрями інноваційної діяльності в Україні» від 16.01.2003 р. № 433-IV зі змінами і доповненнями № 3076-IV [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ugik.com.ua/ukr/legislation/innovation/?id=51>.

5 Закон України «Про спеціальний режим інвестиційної та інноваційної діяльності технологічних парків» від 16.07.1999 р. № 991-XIV [Електронний ресурс]. – Режим доступу: Відомості Верховної Ради (ВВР), 1999, № 40, ст. 363 зі змінами. http://www.tp.paton.kiev.ua/laws/laws_list/law911.php

6 Порядок конкурсного відбору інноваційних проектів для їх фінансової підтримки, затв. наказом Державного агентства України з інвестицій та інновацій від 16.11.2006 р. № 34. – [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://ugik.com.ua/ukr/legislation/innovation/?id=106>.

7 Порядок державної реєстрації інноваційних проектів і ведення Державного реєстру інноваційних проектів, затв. Постановою КМУ від 17.09.2003 р. № 1474 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ugik.com.ua/ukr/legislation/innovation/?id=28>.

8 Закон України «Про наукову і науково-технічну експертизу» від 10.02.1995 р. № 51/95-ВР зі змінами і доповненнями [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ugik.com.ua/ukr/legislation/innovation/?id=52>.

9 Закон України «Про авторське право і суміжні права» від 01.07.2001 р. № 2627-III [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.copyrighter.ru/full/ukraineapisp_ukr.htm

10 Закон України «Про приєднання України до Договору Всесвітньої організації інтелектуальної власності про авторське

право» від 20.09.2001 р. № 2733-III [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ugik.com.ua/ukr/legislation/intellectual/>

11 Постанова КМУ «Про затвердження переліку посад педагогічних та науково-педагогічних працівників» від 14.06.2000 р. № 963 //Офіційний вісник України. – 2000. – № 24.

12 Положення про Національну раду з інноваційного розвитку України, затв. Указом Президента України від 18.08.2006 р. № 691/2006 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.prezident.gov.ua/documents/4844.html>

13 Постанова № 23 бюро Президії Національної Академії наук України від 31.01.2008 р. «Про найважливіші напрями наукових досліджень і розробок» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.legaltexts.nas.gov.ua/nas/2008/regulations/OpenDocs/080131_23.pdf.

Основна література

1 Дикань В.Л., Зубенко В.О. Забезпечення ефективності інноваційної діяльності підприємств залізничного транспорту. – Харків: УкрДАЗТ, 2008. – 194 с.

2 Сич Є.М., Ільчук В.П. Інноваційно-інвестиційний розвиток залізничного транспорту. – К.: Логос, 2002. – 256 с.

3 Йохна М.А., Стадник В.В. Економіка і організація інноваційної діяльності: Навч. посібник. – К.: Академія, 2005. – 400 с.

4 Покропивний С.Ф., Новак А.П. Ефективність інноваційно-інвестиційної діяльності: Зб. навч.-метод. матеріалів. – К.: КНЕУ, 1997. – 181 с.

5 Ілляшенко С.М. Управління інноваційним розвитком: Навч. посібник. – 2-ге вид., перероб. і доп. – Суми: ВТД „Університетська книга”; К.: ВД „Княгиня Ольга”, 2005. – 324 с.

6 Волков О.І., Денисенко М.П., Гречан А.П. Економіка та організація інноваційної діяльності: Підручник – К.: Центр учбової літератури, 2007. – 662 с.

7 Федулова Л.І. Інноваційна економіка: Підручник для студ. ВНЗ. – К.: Либідь, 2006. – 478 с.

Додаткова література

- 1 Дикань В.Л., Писаревский И.М. Экономика предприятия: Учебн. для вузов. – Харьков: ООО «Олант», 2002. – 224 с.
- 2 Основы инновационного менеджмента: Теория и практика: Учеб. пособие / Под ред. П.Н. Завлина и др. – М.: Экономика, 2000. – 475 с.
- 3 Гунин В.Н. Управление инновациями: 17-модульная программа для менеджеров «Управление развитием организации»: Модуль 7. – М.: ИНФРА-М, 2000. – 272 с.
- 4 Инновационный менеджмент: Учебн. для студ. вузов / Под ред. С.Д Ильенковой. – М.: ЮНИТИ, 1997. – 327 с.
- 5 Валдайцев С.В. Оценка бизнеса и инноваций. – М.: ИНФОРМ, ИД “Филинь”, 1997. – 326 с.
- 6 Балабанов И.Т. Инновационный менеджмент: Учеб. пособие. – С.Пб.: Питер, 2000. – 208 с.
- 7 Медынский В.Г., Шаршукова Л.Г. Инновационное предпринимательство: Учеб. пособие для студ. вузов. – М.: ИНФРА-М, 1999. – 237 с.
- 8 Медынский В.Г., Ильдеменов С.В. Реинжиниринг инновационного предпринимательства: Учеб. пособие для вузов. – М.: ЮНИТИ, 1999. – 416 с.
- 9 Черваньов Д.М., Нейкова Л.І. Менеджмент інноваційно-інвестиційного розвитку підприємств України. – К.: Т-во “Знання”, КОО, 1999. – 514 с.
- 10 Ковалев Г.Д. Основы инновационного менеджмента: Учебник. – М.: ЮНИТИ, 1999. – 208 с.
- 11 Фатхутдинов Р.А. Инновационный менеджмент: Учебник. – М.: Бизнес-школа «Интел-Синтез», 2000. – 624 с.
- 12 Круглова Н.Ю. Инновационный менеджмент: Учеб. пособие. – 2-е изд., доп. – М.: Изд-во «РДЛ», 2001. – 352 с.
- 13 Морозов Ю.П. Инновационный менеджмент: Учеб. пособие для вузов. – М.: ЮНИТИ-ДАНА, 2000. – 416 с.
- 14 "Длинные волны" Н.Д. Кондратьева [Электронный ресурс]. – Режим доступа: http://kicbi.karelia.ru/innovation/dlinnie_volni.html.
- 15 Національна інноваційна система України: проблеми формування та реалізації (Ч. 1) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://patent.km.ua/ukr/articles/group11/1119>.
- 16 Діяльність державної системи правової охорони інтелектуальної власності за 2000-2007 роки [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.sdip.gov.ua/ukr/about/statistic/zvit2007/>.

17 Заява про розгляд інноваційного проекту та форми інноваційного проекту, затв. Наказом МОН України 23.11.2007 р. № 1032 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://patent.km.ua/ukr/articles/group11/1158>.

18 Державне підприємство "Український державний центр науково-технічної та інноваційної експертизи" [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.smida.gov.ua/reestr/?kod=24590746>.

19 Без інноваційного розвитку немає майбутнього [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.golos.com.ua/article/1167051946.html>.

20 Світові інновації: погляд журналу The Economist [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://innovations.com.ua/ukr/innovations/148/0/118/>.

21 Инновационные стратегии Intel // Мобильные телекоммуникации. – 2001. – №5 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.mobilecomm.ru/view.php?id=243>.

22 Бізнес-інкубування та інноваційні центри: сучасні технології підтримки підприємництва і розвитку інноваційної економіки [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.academia.org.ua/index.php?p_id=53&id=563.

23 Кузьменко О. Особливості національної інноваційної системи України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://experts.in.ua/baza/analitic/index.php?ELEMENT_ID=11144.

24 Стратегія Блакитного Океану [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://innovations.com.ua/ukr/innovations/148/0/125/>.

25 Трифилова А.А. Оценка инновационной активности предприятия [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://transfer.eltech.ru>.

26 Бурлакова І. У погоні за інноваціями [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://patent.km.ua/ukr/articles/group11/i725>.

27 Огляд поточних тенденцій інноваційного розвитку [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.niss.gov.ua/rubrika/011.htm#a1>.

28 Каракай Ю. Без інноваційного розвитку немає майбутнього // Голос України / 26.12.2006. – №245 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://patent.km.ua/ukr/articles/group11/i1001>.

29 Ціхан Т. Інноваційна інфраструктура: досвід створення бізнесів-інкубаторів // Теория и практика управления –

26.07.2004. – № 7 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://patent.km.ua/ukr/articles/group11/i404>.

30 Сенин А. Інноваційний процес: к вопросу о моделях [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://technopark.al.ru/business/innovation.htm>.

31 Правове регулювання трудових відносин наукових (науково-педагогічних) працівників / Ю.В. Баранюк, С.В. Дріжчана, А.В. Скоробагатько та ін.; За ред. Н.М. Хуторян. – К.: Юридична думка, 2005. – 240 с.

32 Красюк Т.В. Правове регулювання робочого дня і робочого часу науково-педагогічних працівників // Актуальні проблеми науки трудового права в сучасних умовах ринкової економіки: Матеріали наук.-практ. конф., 19-20 травня 2003 р., м. Сімферополь / За ред. В.С. Венедиктова. – Харків: Нац. ун-т внутр. справ, 2003. – С. 154-156.

33 Грица Т.Г. Удосконалення правового регулювання нормування праці професорсько-викладацького складу відомчих закладів освіти // Вісник Запорізьк. юрид. ін-ту. – 2003. – № 3. – С. 64 - 74.

34 Методика проведення експертизи проектів створення інноваційних структур. Затв. Міністром України у справах науки і технологій В. Семиноженко 26.04.1997 р. // Збірник законодавчих та нормативних актів України в сфері науки і науково-технічної діяльності. – К.: УкрІНТЕІ, 1997 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://thor.prohosting.com/kruglyak/m5.htm#top>.

Інтернет-сайти:

1 Державна інноваційна фінансово-кредитна установа (переіменована з УДІК) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ugik.com.ua/ukr/>.

2 Офіційний веб-портал Державного департаменту інтелектуальної власності [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.sdip.gov.ua/ua/departament.html>.

3 Технопарк Інституту електрозварювання ім. Є.О. Патона [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.tp.paton.kiev.ua/laws/laws_list/ukase_ru.php.

4 Сайт Державного фонду фундаментальних досліджень [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.dffd.gov.ua/>.

5 Науково-технічні (інноваційні) проекти НАН України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.innovations.nas.gov.ua/Pages/default.aspx>.

6 Державний комітет статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>.

7 Державне підприємство "Українське агентство з авторських та суміжних прав" ДП УААСП [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.uacrr.kiev.ua/>.

